

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף פב

(בדף הקודם)

למדנו במשנה שאם נטמא מיעוטו של הפסח, שורפים אותו בחצרותיהם מהעצים שלהם. והקמצנים היו שורפים אותו לפני המקדש מעצי המערכה:

קושיא מהמשנה לעיל (מט.): מי שיצא מירושלים ונזכר שיש בידו בשר קודש (שדינו שנפסל ביציאתו מחומת ירושלים, וטעון שריפה), אם עבר כבר את המקום שנקרא 'צופים' (שממש אפשר לראות את בית המקדש) - שורפו במקום שהוא נמצא בו ולא הטריחו אותו לחזור לירושלים. ואם עדיין לא עבר את 'צופים' - חזר לירושלים והולך למקום הנקרא 'בירה' ושורפו שם מעצי המערכה. משמע שאפילו את המיעוט שנטמא שורפים מעצי המערכה.

תירוץ: 1. המשנה לעיל עוסקת באכסנאי (= אורח) שאין לו עצים, והמשנה שלנו בבעל הבית. 2. שתי המשניות עוסקות באכסנאי, והמשנה לעיל עוסקת במי שכבר החזיק בדרך (= שכבר התחיל ללכת) ולמרות שעליו לחזור (אם לא עבר את 'צופים') לא הטריחו אותו לחפש עצים. 3. המשנה לעיל עוסקת באכסנאי ואפילו כשלא החזיק בדרך, וכיון שלאכסנאי אין עצים עשאוהו כדון הקמצנים שבמשנתנו - שהם שורפים אותו מעצי המערכה.

ת"ר: אסור לשורפו בחצר מעצי המערכה, שמא ישאר מהעצים ויבואו ליהנות מהם, וזוהי מעילה בהקדש.

וכן אסור לשורפו לפני המקדש מהעצים של עצמם. לדעת רב יוסף כדי לא לבייש את מי שאין לו עצים. ולדעת רבא מפני החשד, כלומר שלאחר שריפת הפסח הוא יחזיר לביתו את העצים שנשארו, ויחשדו בו שהוא גנב אותם מעצי המערכה ליהנות מהם.

הנפקא מינה בין שתי השיטות: כשהוא הביא מביתו קנים וחריות שאינם ראויים לעצי המערכה, ולא יחשדו בו שהוא גנבם מעצי המערכה.

(המשך בדף הבא ↓)

תנן התם (במסכת תמיד): הממונה היה מעמיד את הכהנים שנטמאו בשער המזרחי של הר הבית. לדעת רב יוסף כדי לביישם על שלא נזהרו מלהיטמא, לפי שעבודת המקדש של מחר מוטלת עליהם והיה עליהם להיזהר. ולדעת רבא מפני החשד, כלומר שלא יחשדו בהם שהם אינם באים לעבוד מפני מלאכתם, ולכן מעמידים אותם שם שכולם יראו שהם אינם עובדים מפני הטומאה.

הנפקא מינה בין שתי השיטות: כשהכהנים שנטמאו הם 'מפונקים' שבטלים ממלאכה, או שמלאכתם היא ב'שישורא' = קליעת חוטים לעשות מהם חבלים, שהיא מלאכה קלה ושכרה מועט ולא יחשדו בהם שלא יבואו לעבוד במקדש בגלל מלאכתם.

משנה: הפסח שיצא מחוץ לחומת ירושלים או שנטמא, ישרף מיד בי"ד ניסן. אבל אם נטמא / מתו הבעלים, תעובר צורתו (= ממתנים לילה אחד שיהיה לו דין 'נותר') וישרף בט"ז ניסן, לפי שאסור לשורפו ביו"ט.

גמרא: **רקע להבנת דברי הגמרא:** בחומש ויקרא נאמר שאהרן הכהן ובניו שרפו את שעיר ראש חודש ולא אכלו את בשרו, וכששמע משה על כך הוא כעס עליהם ואמר "מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש כי קדש קדשים הוא ואתה נתן לךם לשאת את עון העדה לכפר עליהם לפני ה': הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה...". כלומר משה שאל את אהרן שמא נכנס דמה של החטאת אל הקודש פנימה או שמא היא יצאה מחוץ לעזרה ולכן היא נפסלה? ואמר לו אהרן שלא. אמר לו משה א"כ "מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש" אלא שרפתם אותה?

הגמרא מדייקת - משמע שאם אכן היא היתה יוצאת לחוץ היה צריך לשרוף אותה, מכאן מוכח שקרבן היוצא מחוץ למחיצתו דינו בשריפה.

קדשי קדשים / קדשים קלים: חטאת היא קדשי קדשים, ואילו פסח הוא קדשים קלים.

ולתנא דבי רבה: הגמרא מביאה תנא החולק על התנא של משנתנו, וסובר שאפילו פסול בגוף הקרבן (כמו פיגול = קרבן שנזרק במחשבת אכילה חוץ לזמנו) צריך עיבור צורה.

יליף עוון עוון: התנא הזה לומד זאת בגזירה שווה מהמילה 'עוון' הכתובה ב'פיגול' וב'נותר' (=בשר קרבן שנותר לאחר סוף זמן אכילתו שדינו בשריפה), כמו שנותר

נשרף בבוקר לאחר שעברה צורתו כך פיגול. אמנם גם במעשה של 'חטאת אהרון' (שנשרפה באותו יום קודם שעברה צורתה) כתוב 'עוון' – אך התנא לא לומד משם, מכיון שהוראת שעה היתה ובאמת אם יקרה דבר כזה לדורות הבשר טעון עיבור צורה.

השתא דאמרינן: למדנו למעלה שקודשים פסולים דינם בשריפה מהלכה למשה מסיני. לפי זה אין צורך בפסוקים מפורשים שצריך לשרוף את הבשר. הגמרא מבררת מה דורשים בפסוקים אלו:

'בקודש באש תשרף' – ללמד ששורפים אותה במקום 'קדוש' דהיינו בעזרה.

'והבשר אשר יגע בכל תמא..באש ישרף' – ללמד שגם בשר שנטמא צריך שריפה. כי היתה הוה אמינא שרק פסול ששייך בקרבן בלבד כמו לן דמה (בלילה) / נשפך דמה וכדו' טעון שריפה, אבל תומאה ששייכת גם בבהמת חולין – שהטומאה מורידה אותה מדרגתה ופוסלת את הטהורים מלאוכלה – מכיון שירד הקרבן בדרגתו ונתחלל תספיק לו קבורה. קמ"ל שצריך שריפה.

למדנו במשנה: שאם נטמאו הבעלים לדעת תנא קמא הבשר צריך עיבור צורה לפני שריפתו ולדעת רבי יוחנן בן ברוקה ישרף מיד כי אין מי שיאכל את הבשר. הגמרא מפרשת את המחלוקת:

דעת רב יוסף: המחלוקת במקרה שנטמאו הבעלים לאחר זריקת הדם - שהבשר ראוי לאכילה אלא שבעליו נטמאו – האם אכילת פסחים מעכבת את הקרבן ולכן זהו פסול בגופו ונשרף מייד, או שלא וטעון עיבור צורה. אבל אם נטמאו לפני הזריקה - הרי הבעלים כבר נדחו לפסח שני, ונמצא שזריקת הדם היתה על קרבן שאין לו בעלים, וזהו פסול בגוף הקרבן לכולי עלמא.

הגמרא דוחה פירוש זה, מכיון שהבריייתא משווה פסול בבעלים לפסול בדם – ופסול בדם יתכן רק קודם זריקה. אלא כוונת רב יוסף להיפך. המחלוקת היא רק כשנטמא הבשר לפני זריקת הדם, אבל אם נטמא לאחר זריקה - מכיון שהבשר ראוי לאכילה, הפסול שאין לו אוכלין לכולי עלמא הוא פסול צדדי וטעון עיבור צורה.

דעת רבי יוחנן: המחלוקת גם כשנטמאו הבעלים לאחר זריקת הדם, (שלדעת רבי יוחנן בן ברוקה ישרף מיד).

דתניא רבי נחמיה אומר: הפסול של ה'חטאת אהרון' שנשרפה היה בגלל האנינות שהיו שרויים בה אהרון ובניו (עקב מיתת נדב ואביהוא), ומשכך היו אסורים לאכול את הבשר בטומאה. (וזהו שאמר אהרון 'ותקראנה אותי באלה - ואכלתי חטאת היום?'). לגבי אנינות אין הבדל מתי היתה זריקת הדם, שהרי אפילו אם כבר חלה האנינות זורקים את הדם, מכיון שקרבן חטאת עיקרו אינו בשביל אכילה (כקרבן פסח) אלא לכפרה. נמצא שדברי רבי נחמיה תואמים את שיטת רבי יוחנן בן ברוקה (-אליבא דרבי יוחנן) ששורפים את הקרבן בלי להמתין לעיבור צורה - גם אם זרקו את הדם לאחר שכבר נטמאו הבעלים.

רבה: מביא תנא נוסף (מלבד רבי יוחנן בן ברוקה ורבי נחמיה) הסובר כן:

נאמר 'וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקודש - לא תאכל באש תשרף'. רבי יוסי הגלילי מפרש שהפסוק נאמר על 'חטאת פנימית' (-שצריך לזרוק את דמה במזבח הפנימי שבהיכל) שאם נפסלה צריך לשרוף אותה במקדש (בעזרה או בהר הבית).

חכמים הקשו עליו מניין ש'חטאת חיצונה' (-שצריך לזרוק את דמה במזבח החיצון שבעזרה) שאם נכנס דמה לפני ולפנים שהיא נפסלת (שהרי לדברי רבי יוסי הגלילי אי אפשר ללמוד זאת מהפסוק הנ"ל)? רבי יוסי הגלילי ענה שלומדים זאת מ'חטאת אהרון' - מכך ששאל משה מדוע שרפו את החטאת הרי 'הן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה'!

והרי הכנסת דם של חטאת חיצונה לפנינים - היא פסול חיצוני, ועל זה נלמד מחטאת אהרון ששורפים אותה מיד, מכאן שלדעת רבי יוסי הגלילי בטומאת בעלים שהיא פסול חיצוני - שורפים מיד ולא צריך עיבור צורה.

ורבי יוחנן: לא מסכים עם רבה (ולכן לא הביא גם את שיטת רבי יוסי הגלילי), מכיון שלדעתו יש חילוק בין פסול בדם ובבשר, לפסול בבעלים, ויתכן שלדעת רבי יוסי בפסול בבעלים כן צריך עיבור צורה.